

LAGUTSKOTTETS betänkande N° 27/1951 med anledning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag angående landskapet Ålands folkhögskola.

Med anledning av förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, får utskottet värdsammast framhålla följande:

Ehuru landstingets åt landskapsnämnden meddelade uppdrag verbalia avsåg utarbetande av kodifierad landskapslag angående understöd åt folkhögskola i landskapet Åland, är det naturligt att sådan landskapslag icke vidare är behövlig, sedan landstinget fattat beslut om att Ålands folkhögskola skall övertagas av landskapet. Landskapsnämnden har därför alldeles riktigt utgått ifrån att uppdraget måste anses hava förfallit, och i stället utarbetat förslag till landskapslag angående landskapet Ålands folkhögskola. Sådan landskapslag är av behovet påkallad, så snart beslutet om skolans övertagande förverkligats.

Vid granskning av lagförslagets särskilda paragrafer har utskottet framställt följande anmärkningar:

§ 1. Ordet "folkhögskolan", avdelat på första och andra raderna, bör uppenbarligen ersättas med ordet "folkskolan". Senare delen av mom. 1 har omstiliserats, varjämte folkhögskolans huvuduppgift, den allmänna medborgerliga bildningens höjande, understrukits.

§ 2. En redaktionell ändring har företagits.

§ 3. Enligt rikets lag om statsunderstöd åt folkhögskolor, given den 7 juli 1950, § 9 p. 7) är folkhögskola, belägen i Lapplands härad, berättigad till statsunderstöd, även om elevantalet i egentlig lärokurs under två på varandra följande år i medeltal skulle utgöra endast 20. Denna lindring - normalt bör medelanta-

let elever vara minst 30 - är motiverad av befolkningsknappheten i Lapplands härad. I detta avseende äro förhållandena på Åland jämförliga med förhållandena i Lappland, i det landskapets befolkning är fåtalig. Därtill kommer, att antalet hemmavarande ungdomar på våra öar minskats under de senare åren genom emigration. Någon minskning av emigrationen från landskapet synes icke heller vara att räkna med under den närmaste framtiden. I anseende härtill föreslår utskottet, att elevantalet vid egentlig lärokurs kan fastställas till minst 20.

§ 4. Paragrafen har ändrats i konformitet med förslaget under § 3. Vidare har den ändringen föreslagits, att landskapsnämnden vid en kanske tillfällig nedgång i antalet inträdessökande icke skall kunna fatta beslut om indragning av hela skolan, utan endast i fall, som i lagrummet avses, taga under övervägande, huruvida undervisning i läroanstalten fortfarande skall meddelas eller dess verksamhet tillsvidare nedläggas.

§ 6. Utskottet finner det sakenligt, att läroböckerna skola godkännas av landskapsnämnden, då fråga är om en landskapets skola.

§ 8. I punkt 3) har en redaktionell ändring företagits, i det att uttrycket "testamentariskt förfogande" utbytt mot "testamente". Formuleringen av p. 4) giver vid handen, att inspektionen bör utföras av direktionen in corpore, men då det synes mera praktiskt, att direktionen skall kunna uppdraga åt någon eller några av sina medlemmar att verkställa densamma, har texten ändrats. "Ordningsstadgar" i punkterna 6) och 7) har ändrats till "ordningsregler", vilket uttryck användes på andra ställen i lagen.

§ 9. Enligt utskottets uppfattning behöver direktionen icke sammanträda så ofta som en gång i månaden. Lagtexten har ändrats sålunda, att direktionen skall sammanträda vid behov, varjämte bestämmelserna om sammankallandet förtydligats och kompletterats.

§ 10 p. 4). Ändringen innebär icke blott en redaktionell ändring, utan avser att understryka, att särskilda föreskrifter böra utfärdas även om förvaltningen av skolans fasta och lösa egendom. I punkt 5) har en redaktionell ändring införts. I paragrafens punkt 8) har ordet "de" strukits.

§ 12. Smärre redaktionella ändringar i punkterna 1) och 2).

§ 13. Vissa språkliga ändringar föreslås.

§ 15. I mom. 1 har utsagts, att elever skola antagas av direktionen, enär lagen saknar bestämmelse därom, på vem detta skall ankomma. Ifråga om inträdessökandes ålder har utskottet ansett, att någon skillnad icke bör göras mellan manliga och kvinnliga elever. Så är fallet bl.a. ifråga om eleverna vid seminarierna, och då det icke är ovanligt, att elev från folkhögskolan söker sig till något seminarium, där villkor för inträde är minst fyllda 17 år under kalenderåret, synes inträdessåldern för elev vid folkhögskolan lämpligen kunna fastställas till fyllda 16 år. Ändringen synes önskvärd även med hänsyn till elevfrekvensen, enär ynglingar vid fyllda 17 år ofta redan sökt sig något förvärvsarbete.

§ 17. Enär folkhögskolan icke utgör grund- eller bottenskola för viss annan läroanstalt, synes eleverna icke böra tilldelas dimissionsbetyg. Betyg eller bevis över bevistad kurs synes vara tillräckligt. I övrigt äro bestämmelserna i lagrummet av den natur, att de lämpligast kunna införas i skolans reglemente.

§ 18. Egentliga bestraffningar synas icke böra förekomma för smärre förseelser, men väl tillrättavisningar och föreställningar. Mom. 2 har därför ändrats, på sätt texten utvisar.

§ 19. En redaktionell ändring har företagits.

§ 21. Vissa språkliga ändringar föreslås.

Hänvisande till ovensagda får utskottet därför vördsammast föreslå,

att landstinget ville antaga nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående landskapet Ålands folkhögskola.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Folkhögskolans ändamål och undervisningens organisation.

1 §.

Folkhögskolan är en ettårig internatskola, som meddelar en på folkskolan grundad kompletterande undervisning och övning i allmänbildande, sociala och yrkesbildande ämnen. Folkhögskolans ändamål är att höja den vuxna ungdomens allmänna medborgerliga bildning, varvid huvudvikten skall läggas vid väckande undervisning, som utvecklar självständigt tänkande och elevernas sedliga styrka.

Folkhögskolan upprätthålles av landskapet Åland. Undervisningsspråket är svenska.

2 §.

Folkhögskolans läsår omfattar minst 24 arbetsveckor. Undervisning bör meddelas minst 40 timmar i veckan.

3 §.

Elevantalet vid egentlig lärokurs skall utgöra minst 20. Om minst 15 deltagare anmäla sig, kan utöver den egentliga lärokursen vid folkhögskolan i några till dess program hörande ämnen anordnas av landskapsnämnden godkända, minst fyra veckor fortgående kurser.

Landskapsnämnden kan på synnerliga skäl tillåta anordnandet av i 1 mom. nämnda särskilda kurser, såvitt antalet deltagare är minst 10.

4 §.

Understiger antalet godkända inträdessökande till folkhögskolan under två på varandra följande år i medeltal 20, kan landskapsnämnden taga under omprövning, huruvida undervisning i läroanstalten fortfarande skall meddelas eller verksamheten tillsvidare nedläggas.

5 §.

Folkhögskolans föreståndare skall i samråd med lärarkåren årligen i god tid före arbetsårets början uppgöra en detaljerad undervisningsplan, som, godkänd av skolans direktion, skall tillsändas landskapsnämnden för fastställelse. Likaså skall undervisningsprogrammet för kortare kurser fastställas av landskapsnämnden.

6 §.

Läro- och kursböcker för undervisningen vid folkhögskolan skola vara godkända av landskapsnämnden.

2 kap.

Förvaltningen.

7 §.

Den närmare tillsynen över folkhögskolans verksamhet och dess angelägenheter handhavas av en direktion, som består av fem för tre år utsedda medlemmar, av vilka landskapsnämnden utser fyra och Ålands folkhögskolas elevförbund en. Direktionen utser inom sig ordförande och viceordförande. Folkhögskolans föreståndare eller vid förfall för honom den andre ordinarie läraren ingår som självskriven sjätte medlem och sekreterare i direktionen.

Åt direktionens ordförande och medlemmar utbetalas av för ändamålet i skolans utgiftsstat upptaget anslag mötesarvode och resekostnader till belopp, som bestämmes av landskapsnämnden.

8 §.

Direktionen handlägger frågor rörande förvaltningen av folkhögskolans egendom och ekonomi samt om undervisningens praktiska organisation och gör nödigbefunna framställningar angående dem samt avger utlåtande i ärenden rörande skolans verksamhet och undervisning. I detta syfte åligger direktionen

1) att efter lärarkårens hörande årligen utarbeta inkomst- och utgiftsstat för skolan samt före utgången av september månad insända

den till landskapsnämnden;

2) att ansvara för dispositionen av medel, anslagna till lokaliteter, undervisningsmateriel och bibliotek samt draga försorg om de inköp, som skola bekostas med dessa medel, såframt icke dessa inköp av direktionen ombetrots skolans föreståndare;

3) att ansvara för dispositionen av de medel, som genom donation eller testamente ställts under skolans förvaltning, samt besluta om granskning av räkenskaperna beträffande dessa, såvida ej därom annorlunda bestämts;

4) att på sätt direktionen finner lämpligt verkställa inspektion av undervisningen och därvid tillse, att undervisningsmateriel och arbetsredskap skötas med omsorg och användas ändamålsenligt;

5) att med beaktande av vad i 2 och 3 §§ är stadgat bestämma läsårets samt särskilda kursers begynnelse- och avslutningsdagar och tiderna för skollov samt därom göra anmälan till landskapsnämnden;

6) att fastställa ordningsregler för skolan;

7) att fastställa ordningsregler för skolans elevhem samt utse en eller flera lärare till övervakare av elevhemmet ävensom i övrigt övervaka verksamheten och ordningen i elevhemmet;

8) att granska och fastställa av lärarkåren gjorda förslag till fördelning av premier och stipendier;

9) att till landskapsnämnden göra förslag om fördelningen av i utgiftsstaten anvisat anslag till understöd åt mindre bemedlade elever;

10) att efter lärarkårens hörande besluta i allvarsammare disciplinära frågor angående de påföljder, vilka kunna drabba föreståndare eller lärare, som gör sig skyldig till försummelse eller förseelse eller visar sig olämplig för sin befattning, ävensom besluta om relegation av elev för viss tid eller för alltid;

11) att avgiva till landskapets myndigheter infordrade uppgifter

och utlåtanden;

12) att årligen före utgången av juni månad till landskapsnämnden överlämna berättelse över skolans verksamhet; samt

13) att handlägga övriga ärenden, som enligt denna landskapslag och med stöd av densamma utfärdade bestämmelser ankommer på direktionen.

De påföljder, vilka nämnas ovan i 10 punkten, äro: varning, avhållande från tjänsteutövning under en tid av högst tre månader och förlust av lön under samma tid samt avskedande från tjänsten.

9 §.

Direktionen sammanträder på kallelse av ordföranden, då denna anser sådant nödigt eller landskapsnämnden, skolans föreståndare eller minst tre av direktionens övriga medlemmar hos ordföranden därom anhålla.

Direktionen är beslutför, då ordföranden eller viceordföranden och minst tre av dess medlemmar äro tillstädes.

Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst, vid val dock lottning.

Ärendena föredragas av sekreteraren, som även avfattar protokollet.

10 §.

Föreståndaren är närmast ansvarig för skolans verksamhet och förvaltningen av till dess förfogande ställda penningmedel. Honom åligger närmast;

1) att leda och övervaka skolans undervisnings- och uppfostringsverksamhet samt draga försorg om den allmänna ordningen och disciplinen inom skolan;

2) att genom att åhöra undervisningen och följa med det praktiska arbetet vaka över att lärarna behörigen uppfylla sin undervisningsskyldighet och fullgöra sina övriga åligganden;

3) att i samråd med lärarkåren uppgöra läsordning samt tim- och arbetsfördelning för skolan;

4) att med iakttagande av vad därom föreskrives sköta skolans inkomster och utgifter och redovisa för desamma samt draga försorg om förvaltningen av skolans fasta och lösa egendom;

5) att förvalta de medel, som genom donation eller testamente tillfallit skolan samt föra räkenskap över dem;

6) att befordra till verkställighet direktionens och lärarkårens beslut, föra förteckning över skolans elever och matrikel över innehavarna av tjänst eller befattning vid skolan så ock upprätta och tillställa vederbörande nödiga skrivelser, statistiska och andra uppgifter beträffande skolan ävensom årsberättelsen;

7) att bestämma hjälppersonalens åligganden; samt

8) att fullgöra övriga åligganden, som enligt denna landskapslag eller på grund därav meddelade föreskrifter ankomma på föreståndaren.

3 kap.

Lärare och övriga innehavare av tjänst eller befattning.

11 §.

Vid skolan skall finnas en föreståndare, som leder och övervakar skolan och verksamt deltagar i undervisningen, samt erforderligt antal lärare.

Till biträdande föreståndare må landskapsnämnden på förslag av direktionen utse någon lärare, som ej är av samma kön som föreståndaren, att bistå föreståndaren vid skolans ledning.

I mån av behov kan till skolan inom gränserna för landskapets inkomst- och utgiftsstat antagas extraordinarie lärare, timlärare, tillfälliga föreläsare samt nödig hjälppersonal.

12 §.

Kompetensvillkoren äro:

1) för föreståndaren avlagd filosofiekandidatexamen, sociologiekandidatexamen eller annan motsvarande högskoleexamen och att han antingen i kandidatexamen eller vid särskilt förhör erhållit vitsord i pedagogik eller folkbildningslära samt att han under minst 24 veckor med framgång praktiserat eller tjänstgjort som lärare vid folkhögskola, varvid praktiken bör förvärfvas i av landskapsnämnden fastställd ordning;

2) för lärare avlagd slutexamen vid universitet eller annan högskola, facklig lärarutbildningsanstalt eller folkskollärarseminarium och att han antingen i samband med sådan slutexamen eller särskilt erhållit vitsord i pedagogik eller folkbildningslära samt att han under minst 14 veckor med framgång praktiserat vid folkhögskola, varvid praktiken bör förvärfvas i av landskapsnämnden fastställd ordning.

Av lärare i de teoretiska huvudämnena fordras dessutom, att han i sina centrala undervisningsämnen vid högskola erhållit nästhögsta vitsord.

Extraordinarie lärare och timlärare böra såvitt möjligt i motsvarande mån äga samma kompetens, som för innehavare av ordinarie tjänst eller befattning är stadgat.

13 §.

Tjänst som föreståndare eller lärare anslås av landskapsnämnden ledig att ansökas inom trettio dagar.

Föreståndare och lärare utses av landskapsnämnden, sedan skolans direktion utlåtit sig om sökandens kompetens och lämplighet för tjänsten, till en början på två provår, efter vilkas utgång åt honom skall utfärdas fullmakt å tjänsten, därest han befinnes uppgiften vuxen och lämplig för tjänsten samt hans arbetsuppgift kan uppskattas till minst 20 veckotimmar.

Landskapsnämnden antager efter inhämtat utlåtande av direktionen

och lärarkåren extraordinarie lärare och timlärare och utfärdar förordnande åt dem.

Tillfällig föreläsare och hjälppersonal antages och entledigas av skolans föreståndare.

14 §.

Beträffande skolans föreståndares, lärares samt övriga tjänste- och befattningshavares löneförmåner och deras rätt till pension är gällande, vad angående landskapets tjänstemän och befattningshavare därom är stadgat.

4 kap.

Elever.

15 §.

Till elever vid skolan antager direktionen främst personer från kommuner inom landskapet Åland.

För inträde i skolan fordras intyg över god frejd och genomgången folkskola eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskapsmått samt intyg över att sökanden är fri från smittsamma sjukdomar. Inträdessökande bör hava fyllt 16 år, innan skolans arbetsperiod börjar.

16 §.

Elev är skyldig att erlægga av landskapsnämnden fastställda kurs- och elevhemsavgifter.

17 §.

Vid läsårets slut hålles avslutning, vid vilken eleverna tilldelas betyg.

18 §.

Elev bör i och utom skolan uppträda hyfsat samt noggrant iakttaga skolans ordningsregler.

För under lektion eller i allmänhet i skolan begångna förseelser tillrättavisas eleven av den lärare, under vars tillsyn eleven står.

Gör sig elev skyldig till grövre förseelse, skall han av föreståndaren tilldelas varning, antingen enskild eller inför den församlade lärarkåren. Upprepas förseelsen eller är den av allvarligare art, kan saken hänskjutas till direktionen, som kan anmoda eleven att avgå från skolan eller skilja honom från skolan på viss tid eller för alltid. Relegering och annat straff av allvarligare art skall jämväl meddelas föräldrar eller förmyndare.

5 kap.

Särskilda bestämmelser.

19 §.

Överinseendet över folkhögskolan ankommer på landskapsnämnden, som antingen själv eller genom utsedd inspektör verkställer inspektion av skolan.

20 §.

De bidrag, som utgå till mindre bemedlade elever, fördelas av landskapsnämnden. För detta ändamål bör direktionen senast inom mars månad till landskapsnämnden insända på fastställd blankett där i förutsatt utredning angående varje mindre bemedlad elev.

21 §.

Studieavgifternas totalbelopp fastställs för varje arbetsperiod av landskapsnämnden. Till studieavgifterna räknas skäligen kostnader för kursavgiften, bostad och kost, kursböcker och studiemateriel samt tvenne resor fram och tillbaka till skolorten.

Landskapsnämnden äger förordna på vilket sätt det skall fastställas, att elev är mindre bemedlad.

22 §.

Sådant beslut av direktionen, som angår disciplinära påföljder, vilka kunna drabba föreståndare eller lärare för försummelse eller förseelse eller visad olämplighet i tjänsten, kan av vederbörande föreståndare eller lärare överklagas inom 30 dagar efter delfåendet

hos landskapsnämnden, som slutligt avgör saken. Till avhållande från tjänsteutövning eller till tjänstens förlust dömd föreståndare och lärare kan likväl av direktionen utan avseende å besvär avhållas från tjänsteutövning, intill dess landskapsnämnden slutligt avgjort saken.

23 §.

Landskapsnämnden äger inom ramen för i landskapets inkomst- och utgiftsstat beviljade anslag hänföra föreståndare och lärare till avlöningsklass samt för övriga befattningshavare bestämma deras arvoden.

24 §.

Bestämmelserna i 12 § av denna landskapslag beröra ej föreståndare och lärare, vilka vid denna landskapslags ikraftträdande äro fast anställda vid skolan.

25 §.

För skolan skall direktionen uppgöra förslag till reglemente, i vilket skall ingå närmare bestämmelser om direktionens, föreståndarens och lärarnas åligganden samt om elevernas rättigheter och skyldigheter. Landskapsnämnden äger stadfästa reglementet.

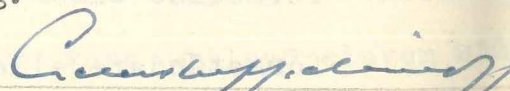
26 §.

Denna landskapslag skall tillämpas från och med den 1 januari 1952, och genom densamma upphäves Ålands landstings beslut om antagande av landskapslag angående understöd åt folkhögskola i landskapet Åland, utfärdat den 10 mars 1931 (2/31), jämte senare däri gjorda ändringar.

Mariehamn den 22 november 1951.

På lagutskottets vägnar:

Tor Brenning.

Axel Kuffschinoff.

Närvarande i utskottet: Tor Brenning, ordförande, Herman Mattsson, Jan Erik Eriksson, J.A. Sjöblom och Viktor Bertell.